

تطبیق مسئله‌ی عدالت بین‌نسلی در بهره‌برداری از منابع هیدروکربوری و توسعه‌ی پایدار، لزوم توسعه‌ی حداکثری منابع

علی قدیمیاری*، دانشجوی دکتری مدیریت قراردادهای بین‌المللی نفت و گاز دانشگاه علامه طباطبائی

چکیده

نگاه بلندمدت به ابعاد اقتصادی بهره‌برداری از منابع طبیعی، مفاهیمی نظیر توسعه‌ی پایدار، تولید صیانتی و عدالت بین‌نسلی را به ذهن متبادر می‌سازد. مسئله‌ی اصلی در نظریه‌ی عدالت بین‌نسلی، میزان مجاز مصرف منابع طبیعی توسط نسل فعلی است تا نسل آتی نیز بتواند از مواهب آن منابع بهره‌برداری کند. از آنجایی که وجود اعطای هر حق، تکلیفی را بر دوش دارنده‌ی حق می‌گذارد، ولذا حق بهره‌مندی از منابع طبیعی نیز تکالیفی به بار خواهد آورد که یکی از این تکالیف، تولید صیانتی از منابع است تا به توسعه‌ی پایدار و متوازن بینجامد و عدالت بین‌نسلی را نیز محترم شمارد. در این مقاله برآنیم تا ضمن بررسی مسئله‌ی عدالت بین‌نسلی در بهره‌برداری از منابع هیدروکربوری و تطبیق این مسئله با مفهوم توسعه‌ی پایدار، به بررسی راهکار توسعه‌ی حداکثری منابع هیدروکربوری و استفاده‌ی موثر از صندوق ذخیره‌ی ثروت (توسعه‌ی ملی) جهت بهره‌برداری بهینه و صیانتی از منابع هیدروکربوری بپردازیم.

اطلاعات مقاله

تاریخ ارسال نویسنده: ۹۹/۰۶/۱۹

تاریخ ارسال به داور: ۹۹/۰۶/۲۲

تاریخ پذیرش داور: ۹۹/۰۸/۰۱

واژگان کلیدی:

توسعه‌ی پایدار، تولید صیانتی، عدالت بین‌نسلی، منابع هیدروکربوری.

مقدمه

پایدار و رفاه نسل‌ها دست‌یابیم. عدالت بین‌نسلی در استفاده از منابع در منابع و تحقیقات، به عنوان رکن اصلی در رسیدن به توسعه‌ی پایدار معرفی شده است.

دو تعریف برای پایداری وجود دارد. در دیدگاه پایداری قوی، افراد بشر صرفاً مجاز به بهره‌مندی از منابع تجدیدپذیر بوده و حق برداشت از منابع تجدیدناپذیر را ندارند. در دیدگاه پایداری ضعیف، بهره‌برداری از منابع تجدیدناپذیر باید با تمهیداتی همراه شود تا برآورده کردن نیازهای نسل آتی محدود و ناممکن نشود. [۴]

همین تعاریف برای عدالت بین‌نسلی در دو وضعیت قوی و ضعیف نیز قابل بیان است. در حالت اول، آیندگان باید بتوانند به همان سطح از استاندارد زندگی ما دست یابند و در حالت دوم نسل آتی باید بتوانند نیازهای اساسی خود را مرتفع سازند. در حقوق بین‌المللی و اسناد آن عدالت بین‌نسلی مورد توجه قرار گرفته و صراحتاً به لزوم رعایت حقوق نسل آتی در بهره‌گیری از منابع طبیعی اشاره شده است.

در فقه اسلامی نیز توجه به مفهوم عدالت بین‌نسلی مورد توجه بوده است. در روایتی از امام صادق (ع) آمده است که این زمین‌ها برای تمام مسلمانان است، اعم از کسانی که امروز مسلمانند یا روزهای بعد مسلمان خواهند شد و نیز کسانی که در روزهای آینده متولد

مفهوم توسعه‌ی پایدار در متون مختلف دارای تعاریف متعددی است و در همه‌ی این تعاریف عنصر اساسی، توجه به عدالت بین‌نسلی است. در گزارش کمیسیون جهانی محیط‌زیست و توسعه، توسعه‌ی پایدار به توسعه‌ای اطلاق می‌شود که ضمن برآورده کردن نیازهای فعلی نسل کنونی، توانایی نسل‌های آتی را در تامین نیازهای خود محدود و غیرممکن نسازد. در تعاریف موجود، برآورده کردن نیازهای اساسی نسل فعلی و همچنین توجه به حقوق نسل‌های آتی در برخورداری از منابع به عنوان دو مولفه‌ی اصلی برای توسعه‌ی پایدار برشمرده شده است. [۱]

در نظریه‌ی عدالت بین‌نسلی مسئله این است که در مصرف منابع طبیعی تا چه اندازه نسل فعلی مجاز به مصرف بوده و تا چه مقدار باید برای نسل آتی کنار گذاشته شود و در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری کنونی دخیل نشود. [۲] در این دیدگاه هدف این است که مصارف منابع به گونه‌ای تنظیم شود تا نرخ تولید و افزایش آن بیشتر از نرخ مصرف باشد تا نسل فعلی بهره‌مندی نسل آتی را از منابع و مواهب خدادادی محروم نسازد. [۳]

در ادبیات موضوع، مفهوم تولید صیانتی، عدالت بین‌نسلی و توسعه‌ی پایدار غالباً در کنار همدیگر دیده شده تا ضمن توجه جدی به نگاه بلندمدت به ابعاد اقتصادی بهره‌برداری از منابع طبیعی، به توسعه‌ی

* نویسنده‌ی عهد دار مکاتبات (Ali.Ghadamyari@gmail.com)

خواهند شد. [۵] از نظر دین مبین اسلام همگان در بهره‌برداری از منابع طبیعی یکسان بوده و بر یکدیگر ترجیحی ندارند و این مهم در حالت بین‌نسلی نیز محترم شناخته شده و تقدم و تاخر نسل‌ها دلیلی بر محرومیت یا بهره‌مندی از منابع نیست و این مسئله از نگاه قرآن، روایات و عقل قابل اثبات است. [۳]

در بهره‌گیری از منابع طبیعی چند دیدگاه وجود دارد:

۱. ما هیچ‌گونه تعهدی نسبت به نسل آتی در موضوع منابع نداریم.
۲. با توجه به پیشرفت تکنولوژی، نیاز نسل آتی به منابع مرتفع می‌شود.
۳. به علت وجود جایگزینی بین اشکال مختلف سرمایه، ایجاد سرمایه‌های فیزیکی و مصنوعی (تجدیدپذیر) به جای سرمایه‌های طبیعی (تجدیدناپذیر) نیاز نسل آتی را برطرف می‌کند.
۴. توسعه‌ی پایدار باید ملاک عمل قرار گیرد.

حق بهره‌مندی از منابع طبیعی و محیط‌زیست، نامحدود نیست و هر حق، تلکیفی به بار خواهد آورد ولذا حق استفاده از منابع طبیعی نیز با تولید صیانتی همراه شده است تا به توسعه‌ی پایدار و متوازن بینجامد. مسئله‌ی عدالت بین‌نسلی در منابع نفت و گاز نیز به عنوان یک منبع راهبردی که توسعه و رشد اقتصادی کشورها به آن وابسته است، باید مدنظر قرار گیرد. بهره‌برداری ناصحیح و بی‌رویه از این منابع می‌تواند به خسارات جبران‌ناپذیری بدل شود و حجم قابل ملاحظه‌ای از هیدروکربور را در خود محبوس کند. تولید صیانتی به تولیدی اطلاق می‌شود که به شکل متعادل و متناسب از میدان نفتی برداشت شود تا در طول عمر میدان به حداکثر میزان برداشت رسید. [۶]

در تولید صیانتی، ضمن برآورده شدن نیازهای فعلی، دسترسی نسل آتی به منابع نیز محترم شناخته شده و الا با برداشت غیرصیانتی، اگرچه می‌توان به درآمد بیشتری دست یافت ولیکن لطمه به مخزن و محبوس شدن حجم عظیمی از منابع هیدروکربوری، ضمن آسیب به مخزن و عدم برداشت بهره‌ور و حداکثری، منافع نسل آتی را نیز به شدت به خطر خواهد انداخت. رعایت ملاحظات فنی، مدیریت کارآمد مخزن و الگوی مناسب در بهره‌برداری از آن به تولید صیانتی و پایدار منتهی می‌شود.

چشم‌انداز صنعت نفت و گاز و مسئله‌ی برداشت حداکثری از منابع

مسئله‌ی تولید صیانتی در اسناد بالادستی و قوانین کشور همواره مورد تاکید قانون‌گذار بوده است به گونه‌ای که:

■ در سند چشم‌انداز توسعه در افق ۱۴۰۴ و در بند ۸، به "تغییر نگاه به نفت و گاز و درآمدهای حاصل از منبع تامین بودجه‌ی عمومی به منابع و سرمایه‌های زاینده‌ی اقتصادی و ایجاد صندوق

توسعه‌ی ملی مستقل با سازوکار مناسب قانونی و برنامه‌ریزی برای استفاده از مزیت نسبی نفت و گاز در زنجیره‌ی صنعتی و خدماتی و پایین‌دستی وابسته به آن" اشاره شده است.

■ در برنامه‌های پنج‌ساله‌ی توسعه‌ی کشور، به افزایش ظرفیت تولید با تاکید بر تولید صیانتی اشاره شده تا ضمن حفظ سهم بازار، به تقویت جایگاه بین‌المللی کشور منتهی شود.

■ در قانون اساسی و اصل ۵۰، حفظ محیط‌زیست برای نسل فعلی و آتی الزام شده است: "در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط‌زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه‌ی عمومی تلقی می‌شود. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط‌زیست یا تخریب غیرقابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است."

■ در قانون اصلاح قانون نفت (۱۳۹۰)، در تعریف تولید صیانتی آمده است که: "کلیه‌ی عملیاتی که منجر به برداشت بهینه و حداکثری ارزش اقتصادی تولید از منابع نفتی کشور در طول عمر منابع مذکور می‌شود و باعث جلوگیری از اتلاف ذخایر در چرخه‌ی تولید نفت براساس سیاست‌های مصوب می‌شود."

اطلاق انفال و ثروت‌های عمومی برای منابع در قانون اساسی نیز بر همین مسئله دلالت دارد که منابع برای عموم مردم است تا هر کس به قدر نیاز از آن بهره جوید، حال چه آن را در دسته‌ی انفال قرار داده که در اختیار حکومت اسلامی است تا در جهت منافع ملی به مصرف برساند و چه در حکم ثروت‌ها و مشترکات عمومی باشد که با نظارت حکومت اسلامی به مصرف فرد فرد جامعه برسد. بنابراین استفاده‌ی همگانی، چه به شکل درون‌نسلی و چه به شکل بین‌نسلی باید محترم شناخته شده و وظیفه‌ی حکومت اسلامی است تا با مدیریت، نظارت و سیاست‌گذاری صحیح، بهره‌مندی از این مواهب الهی را تسهیل کند. قواعد فقهی نظیر قاعده‌ی لاضرر، اتلاف و منع از اختلال نظام نیز نشأت گرفته از همین دیدگاه است.

بوده و اهتمام جدی کشورهای نظیر روسیه، آمریکا، قطر، عربستان و چین در بهره‌برداری سریع از منابع هیدروکربوری باید مدنظر سیاست‌گذاران قرار گیرد.

با عنایت به برداشت حداکثری کشورهای رقیب از مخازن خود و به‌کارگیری عواید حاصل از تولید حداکثری میادین، جهت توسعه‌ی اقتصادی و ایجاد سرمایه‌های مولد، پایین بودن ضریب بازیافت مخازن در ایران و عدم توجه کافی در انجام پروژه‌های بهبود و افزایش بازیافت و همچنین به‌کارگیری نادرست از سرمایه‌های ارزی در صندوق توسعه‌ی ملی، اهداف توسعه‌ی پایدار و تولید سیانتهی در شرایط کنونی دست‌نیافتنی بوده و لازم است تا سیاست‌گذار ضمن تسریع در توسعه‌ی حداکثری میادین نفت و گاز و افزایش نرخ تولید (با نسبتی هم‌تراز با سایر کشورهای رقیب مقایسه R/P)، فرصت تبدیل سرمایه‌های زیرزمینی را به سرمایه‌های مولد فراهم آورده تا همانند رقیبان خود در این صنعت ضمن حفظ سهم بازار جهانی خود، به عدالت بین‌نسلی نزدیک شویم.

این مهم در پرتو بهره‌گیری از دانش و فناوری روز، استفاده از روش‌های کارآمد تامین مالی، بهره‌گیری از قراردادهای جذاب در بخش بالادستی و... دست‌یافتنی خواهد بود.

عضو OECD تنها برای گاز طبیعی افزایشی است. در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس [۷]، پیش‌بینی ظرفیت تولید کشور در سال ۲۰۴۰ برای میادین در حال بهره‌برداری، ۲,۵ میلیون بشکه در روز است که نسبت به سال ۲۰۱۵، ۱,۲ میلیون بشکه کمتر است. آنچه در این گزارش‌ها به چشم می‌خورد این است که آهنگ افزایش نرخ رشد تقاضا برای انرژی‌های فسیلی تا سال ۲۰۴۰ کاهش یافته و سریع‌ترین رشد نیز از آن تجدیدپذیرها حدود ۴۰ درصد رشد تقاضا است.

در گزارش‌های آماری انرژی که توسط موسسات معتبر انرژی منتشر می‌شود، پارامتر R/P که نسبت ذخایر اثبات شده به تولید سالانه را نشان می‌دهد، به ما کمک می‌کند تا ارزش حال و آینده‌ی منابع هیدروکربوری را از منظر سیاست‌گذاران انرژی در کشورهای مختلف اعم از توسعه‌یافته یا در حال توسعه ببینیم و اگر کمی دقیق‌تر باشیم و اهمیت راهبردی آن را درک کنیم، می‌توان امیدوار بود تا کشور از وضعیت کنونی رهایی یابد.

با بررسی گزارش آماری انرژی BP (۲۰۱۹) و مقایسه‌ی پارامتر R/P، ملاحظه می‌شود که نسبت ذخایر به تولید نفت خام در ایران نسبت به سایر کشورهای دارای منابع عظیم نفتی، بسیار بالاتر

۱ | میزان ذخایر اثبات شده‌ی نفت خام تا انتهای سال ۲۰۱۸ و نسبت ذخیره به تولید (بر حسب میلیارد بشکه)

کشور	میزان ذخایر اثبات شده‌ی نفت خام تا انتهای سال ۲۰۱۸	درصد از کل انرژی	نسبت R/P
ایران	۱۵۵.۶	۹%	۹۰.۴
عربستان سعودی	۲۹۷.۷	۱۷.۲%	۶۶.۴
آمریکا	۶۱.۲	۳.۵%	۱۱
روسیه	۱۰۶.۲	۶.۱%	۲۵.۴
چین	۲۵.۹	۱.۵%	۱۸.۷
نروژ	۸.۶	۰.۵%	۱۲.۸
ونزوئلا	۳۰۳.۳	۱۷.۵%	-
کانادا	۱۶۷.۸	۹.۷%	۸۸.۳

۲ | نرخ رشد تقاضای انرژی در افق ۲۰۴۰ میلادی در سناریوی پیش‌فرض (برگرفته از گزارش BP، ۲۰۱۹)

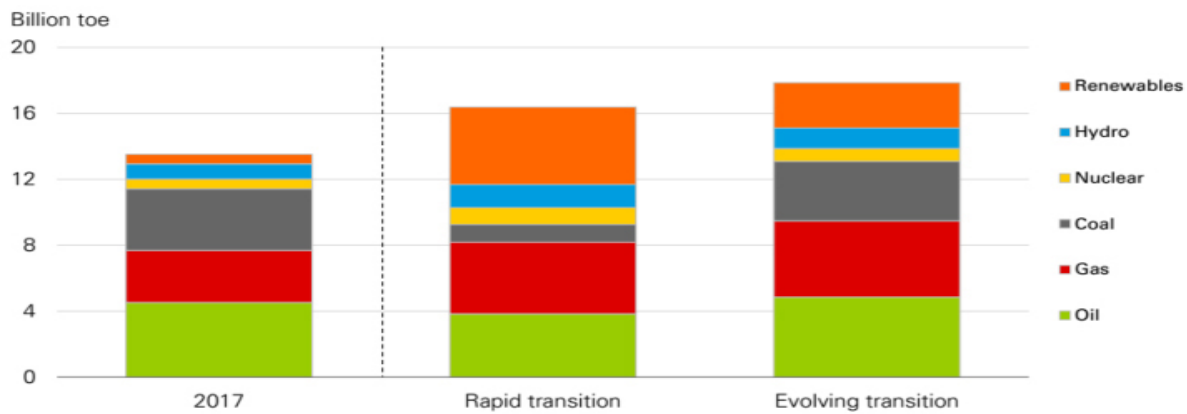
	Consumption (Mtoe)			Shares (%)			Change (Mtoe)		Change (%)		Change (% per annum)	
	1995	2017	2040	1995	2017	2040	1995-2017	2017-2040	1995-2017	2017-2040	1995-2017	2017-2040
Primary energy	8565	13511	17866				4946	4355	58%	32%	2.1%	1.2%
By fuel:												
Oil	3391	4538	4860	40%	34%	27%	1146	323	34%	7%	1.3%	0.3%
Gas	1816	3156	4617	21%	23%	26%	1340	1461	74%	46%	2.5%	1.7%
Coal	2224	3731	3625	26%	28%	20%	1507	-106	68%	-3%	2.4%	-0.1%
Nuclear	526	596	770	6%	4%	4%	71	173	13%	29%	0.6%	1.1%
Hydro	563	919	1245	7%	7%	7%	355	327	63%	36%	2.2%	1.3%
Renewables*	45	571	2748	1%	4%	15%	526	2177	1174%	381%	12.3%	7.1%

۳ | نرخ رشد تقاضای انرژی در افق ۲۰۴۰ میلادی در سناریوی گذار سریع (برگرفته از گزارش BP، ۲۰۱۹)

	Consumption (Mtoe)			Shares (%)			Change (Mtoe)		Change (%)		Change (% per annum)	
	1995	2017	2040	1995	2017	2040	1995-2017	2017-2040	1995-2017	2017-2040	1995-2017	2017-2040
Primary energy	8565	13511	16390				4946	2879	58%	21%	2.1%	0.8%
By fuel:												
Oil	3391	4538	3845	40%	34%	23%	1146	-693	34%	-15%	1.3%	-0.7%
Gas	1816	3156	4343	21%	23%	26%	1340	1187	74%	38%	2.5%	1.4%
Coal	2224	3731	1079	26%	28%	7%	1507	-2653	68%	-71%	2.4%	-5.3%
Nuclear	526	596	1012	6%	4%	6%	71	416	13%	70%	0.6%	2.3%
Hydro	563	919	1403	7%	7%	9%	355	484	63%	53%	2.2%	1.9%
Renewables ¹	45	571	4708	1%	4%	29%	526	4138	1174%	725%	12.3%	9.6%

Global energy demand and fuel mix

Primary energy consumption by fuel

۱ | تقاضای انرژی به تفکیک نوع حامل انرژی در دو سناریوی پیشنهادهی (برگرفته از گزارش BP، ۲۰۱۹)

۵ | نرخ رشد تقاضای انرژی در افق ۲۰۴۰ میلادی به تفکیک کشورهای جهان

(برگرفته از گزارش OPEC World Oil outlook ۲۰۴۰)

	Levels mboe/d				Growth mboe/d	Growth % p.a.	Share of global energy demand %			
	2018	2020	2030	2040			2018-2040	2018-2040	2018	2020
OECD Americas	56.0	56.7	56.6	55.3	-0.7	-0.1	19.6	19.3	17.2	15.5
OECD Europe	36.4	36.4	35.7	34.3	-2.1	-0.3	12.7	12.4	10.9	9.6
OECD Asia Oceania	18.2	18.1	18.1	17.9	-0.4	-0.1	6.4	6.2	5.5	5.0
OECD	110.6	111.2	110.5	107.5	-3.1	-0.1	38.7	37.9	33.6	30.1
China	63.6	66.1	75.5	81.8	18.1	1.1	22.3	22.5	22.9	22.9
India	18.8	20.2	28.7	37.5	18.8	3.2	6.6	6.9	8.7	10.5
OPEC	20.0	20.4	25.5	29.8	9.9	1.8	7.0	6.9	7.8	8.3
Other non-OECD	49.9	52.0	63.8	74.8	24.9	1.9	17.5	17.7	19.4	20.9
Russia	14.8	15.0	15.5	15.8	1.0	0.3	5.2	5.1	4.7	4.4
Other Eurasia	8.2	8.5	9.5	10.3	2.1	1.1	2.9	2.9	2.9	2.9
Non-OECD	175.3	182.2	218.4	250.1	74.8	1.6	61.3	62.1	66.4	69.9
World	285.9	293.4	328.9	357.5	71.7	1.0	100.0	100.0	100.0	100.0

۴ | نرخ رشد تقاضای انرژی در افق ۲۰۴۰ میلادی به تفکیک نوع حامل انرژی (برگرفته از گزارش OPEC World Oil outlook ۲۰۴۰)

(برگرفته از گزارش OPEC World Oil outlook ۲۰۴۰)

	Levels mboe/d				Growth mboe/d	Growth % p.a.	Share of global energy demand %			
	2018	2020	2030	2040			2018-2040	2018-2040	2018	2020
Oil	90.1	92.1	98.6	100.7	10.6	0.5	31.5	31.4	30.0	28.2
Coal	75.9	76.2	77.3	76.8	0.9	0.1	26.6	26.0	23.5	21.5
Gas	65.5	67.4	79.7	90.3	24.7	1.5	22.9	23.0	24.2	25.2
Nuclear	14.3	15.1	18.5	21.8	7.5	1.9	5.0	5.2	5.6	6.1
Hydro	7.3	7.5	8.9	10.2	3.0	1.6	2.5	2.6	2.7	2.9
Biomass	27.5	28.3	31.7	34.5	7.0	1.0	9.6	9.7	9.7	9.6
Other renewables	5.3	6.6	14.1	23.2	17.9	6.9	1.9	2.3	4.3	6.5
Total	285.8	293.3	328.8	357.5	71.7	1.0	100.0	100.0	100.0	100.0

و گاز و فرآورده‌های نفتی تشکیل می‌شود. این مهم از این طریق میسر می‌شود:

اعطای تسهیلات به بخش‌های خصوصی، تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به موسسات عمومی غیردولتی برای تولید و توسعه‌ی سرمایه‌گذاری‌های دارای توجیه فنی، مالی و اقتصادی، اعطای تسهیلات صادرات خدمات فنی و مهندسی به شرکت‌های خصوصی و تعاونی ایرانی، اعطای تسهیلات خرید به طرف‌های خریدار کالا و خدمات ایرانی در بازارهای هدف صادراتی کشور، سرمایه‌گذاری در بازارهای پولی و مالی خارجی و اعطای تسهیلات به سرمایه‌گذاران خارجی با در نظر گرفتن شرایط رقابتی و بازدهی مناسب اقتصادی به منظور جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری در ایران با رعایت اصل هشتاد (۸۰) قانون اساسی می‌باشد، انجام می‌شود.

دو مسئله‌ی حیاتی در ارتباط با کارکرد صندوق باید دائماً مراقبت شود تا بر مشکلات اقتصادی کشور نیفزاید: استفاده از منابع صندوق برای اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و بازپرداخت بدهی‌های دولت به هر شکل ممنوع است. همچنین اعطای تسهیلات صرفاً به صورت ارزی است و استفاده‌کننده از این تسهیلات اجازه‌ی تبدیل ارز به ریال در بازار داخلی را ندارند.

۲- ایجاد سازوکار مناسب به منظور تولید صیانتی منابع هیدروکربوری از طریق اجرای پروژه‌های بهبود و افزایش ضریب بازیافت به منظور تولید حداکثری از منبع در طول عمر اقتصادی آن و حداکثر کردن منافع حاصل از منبع

الزامات اجرای راهکارهای فوق نیز عبارتند از:

۱- قراردادهای بالادستی جذاب به منظور تشویق صاحبان دانش، سرمایه و تکنولوژی به تسریع در توسعه‌ی متوازن و حداکثری منابع هیدروکربوری کشور

۲- ایجاد و تقویت نهادهای نظارتی جهت نظارت مستمر و موثر بر حفظ منافع بین‌نسلی

۳- تدوین قانون نفت منسجم، موثر و شفاف در زمینه‌ی حقوق مالکیت، سرمایه‌گذاری و...

در گزارش چشم‌انداز انرژی BP ویرایش ۲۰۱۹، نرخ رشد تقاضای انرژی در افق ۲۰۴۰ میلادی در دو سناریو و به تفکیک آمده است که سهم نفت از کل انرژی در سناریوی اول نسبت به سال ۲۰۱۷، ۷ درصد کاهش یافته و پیش‌بینی شده است که تا سال ۲۰۴۰ میلادی سالانه ۰٫۳ درصد رشد داشته باشد در حالی که این رشد برای گاز طبیعی ۱٫۷ درصد و برای انرژی‌های تجدیدپذیر، ۷٫۱ درصد پیش‌بینی شده است. همین پیش‌بینی در سناریو گذار سریع در جدول ۳ آمده است.

در گزارش چشم‌انداز انرژی اوپک در افق ۲۰۴۰ میلادی، نرخ رشد تقاضای انرژی سالانه یک درصد پیش‌بینی شده است. برای کشورهای OECD پیش‌بینی شده است که مصرف انرژی در افق ۲۰۴۰ نسبت به سال ۲۰۱۸، ۳/۱ میلیون بشکه در روز کاهش داشته و رشد مصرف نفت، ۰٫۵ درصد سالانه، گاز ۱٫۵ درصد و انرژی‌های تجدیدپذیر ۶/۹ درصد رشد سالانه خواهد داشت.

جمع‌بندی

در انتها و به عنوان جمع‌بندی، دو راهکار تجربه شده جهت بهره‌برداری بهینه و صیانتی از منابع که به توسعه‌ی پایدار و عدالت بین‌نسلی منتهی شود، بیان می‌شود:

۱- توسعه‌ی حداکثری منابع هیدروکربوری و استفاده‌ی موثر از صندوق ذخیره‌ی ثروت (توسعه‌ی ملی):

درآمد حاصل از استخراج حداکثری از منابع باید صرف توسعه، ایجاد دارایی‌های مولد و سرمایه‌ای شود و لازم است تا از مصرف آن در مصارف جاری و هزینه‌ای خودداری شود. بر اساس ماده‌ی ۱۶ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه‌ی کشور که در حکم اساسنامه‌ی دائمی صندوق توسعه‌ی ملی است: "صندوق توسعه‌ی ملی با هدف تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده‌ی اقتصادی و نیز حفظ سهم نسل‌های آینده از منابع نفت

منابع

- [۱]. افتخار جهرمی، گودرز، حقوق بشر، محیط زیست و توسعه‌ی پایدار، مجله‌ی تحقیقات حقوقی، ۱۳۸۸، شماره ۵۰.
- [۲]. مومنی‌راد، احمد، افتخاری، مرضیه، حق بشر بر منابع طبیعی، با تأکید بر رعایت عدالت بین‌نسلی در بهره‌برداری از منابع نفت و گاز، دوفصلنامه‌ی مطالعات حقوق بشر اسلامی، ۱۳۹۴، سال چهارم، شماره ۸.
- [۳]. فراهانی فرد، سعید، عدالت بین‌نسلی در بهره‌برداری از منابع طبیعی، مجله‌ی اقتصاد اسلامی، ۱۳۶۸، شماره ۲۵.
- [۴]. باباجانی، جعفر، یفه، احمد، تقوی فرد، محمدتقی، ارزیابی روند تحقق حقوق بین‌نسلی حاکم بر مصرف عواید حاصل از فروش نفت و مشتقات آن از دیدگاه اقتصادی، دانش حسابرسی، ۱۳۹۴، سال چهاردهم، شماره ۵۸.
- [۵]. عسکری محمدمه‌دی، توحیدی‌نیا، ابوالقاسم، تنزیل عادلانه در بهره‌برداری از منابع طبیعی پایان‌پذیر، مطالعات اقتصادی اسلامی، ۱۳۹۱، سال پنجم، شماره ۹.
- [۶]. شیروی، عبدالحسین، حقوق نفت و گاز، تهران، انتشارات میزان، چاپ دوم، ۱۳۹۳.
- [۷]. گزارش تحولات ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ بازارهای جهانی در افق ۲۰۴۰، مرکز پژوهش‌های مجلس، مرداد ۱۳۹۹، به نقل از گزارش ۲۰۱۹ BP.
- [۸]. BP Energy Outlook, 2019 edition.
- [۹]. BP Statistical Review of World Energy, 2019, 68th edition.
- [۱۰]. OPEC World Oil outlook 2040.